

Dokument z posiedzenia

B9-0168/2024

8.3.2024

PROJEKT REZOLUCJI

złożony w następstwie oświadczenia wiceprzewodniczącego Komisji/wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa

zgodnie z art. 132 ust. 2 Regulaminu

w sprawie zacieśnienia stosunków między UE a Armenią oraz potrzeby zawarcia porozumienia pokojowego między Azerbejdżanem a Armenią (2024/2580(RSP))

Anna Fotyga, Lars Patrick Berg, Witold Jan Waszczykowski, Adam Bielan, Anna Zalewska, Beata Kempa, Jacek Saryusz-Wolski, Eugen Jurzyca

w imieniu grupy ECR

B9-0168/2024

**Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie zacieśnienia stosunków między UE a Armenią oraz potrzeby zawarcia porozumienia pokojowego między Azerbejdżanem a Armenią
(2024/2580(RSP))**

Parlament Europejski,

- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie Armenii i Azerbejdżanu,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 28 lutego 2024 r. w sprawie realizacji wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa – sprawozdanie roczne za 2023 r.¹,
 - uwzględniając Kompleksową i wzmocnioną umowę o partnerstwie między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej oraz ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Armenii, z drugiej strony (zwaną dalej „kompleksową i wzmocnioną umową o partnerstwie”)², która w pełni weszła w życie 1 marca 2021 r.,
 - uwzględniając decyzję Rady i Komisji z 31 maja 1999 r. w sprawie zawarcia Umowy o partnerstwie i współpracy między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Azerbejdżanu, z drugiej strony³ (Umowa o partnerstwie i współpracy między UE a Azerbejdżanem), która obowiązuje od 1999 r.,
 - uwzględniając wyniki piątego posiedzenia Rady Partnerstwa UE–Armenia z 13 lutego 2024 r.,
 - uwzględniając wspólny dokument roboczy z 9 lutego 2024 r. zatytułowany „Sprawozdanie z realizacji partnerstwa z Armenią” (SWD(2024)0041),
 - uwzględniając rozpoczęcie misji UE w Armenii (EUMA) 20 lutego 2023 r.,
 - uwzględniając art. 132 ust. 2 Regulaminu,
- A. mając na uwadze, że stosunki między UE a Armenią opierają się na wspólnych wartościach, takich jak demokracja, praworządność, prawa człowieka i podstawowe wolności, a także na wspólnym interesie zaangażowania Armenii w reformy gospodarcze i polityczne oraz w współpracę regionalną, w tym w ramach Partnerstwa Wschodniego;
- B. mając na uwadze, że 13 lutego 2024 r. w Brukseli po raz piąty zebrała się Rada Partnerstwa UE–Armenia; mając na uwadze, że podczas tego spotkania potwierdzono obustronne zainteresowanie wzmacnianiem i pogłębianiem wzajemnych stosunków opartych na wspólnych wartościach oraz wolę osiągnięcia tego celu;

¹ Teksty przyjęte, P9_TA(2024)0104.

² Dz.U. L 23 z 26.1.2018, s. 4.

³ Dz.U. L 246 z 17.9.1999, s. 1.

- C. mając na uwadze, że UE i Armenia postanowiły rozpocząć prace nad nowym programem partnerstwa UE–Armenia ustanawiającym ambitniejsze wspólne priorytety współpracy we wszystkich dziedzinach;
- D. mając na uwadze, że w ostatnich latach w Armenii zaszły istotne zmiany polityczne, a rząd, pomimo znacznych wyzwań, złożył obietnicę stworzenia prawdziwie funkcjonujących instytucji demokratycznych oraz wykorzystania kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie jako planu reform mających na celu modernizację kraju;
- E. mając na uwadze, że Armenia poczyniła dalsze postępy we wdrażaniu reform w kluczowych obszarach, takich jak wymiar sprawiedliwości i praworządność oraz walka z korupcją; mając na uwadze, że Armenia poczyniła również znaczne postępy w dziedzinie edukacji, zdrowia, migracji i ochrony ludności;
- F. mając na uwadze, że Armenia zasygnalizowała swój zamiar dalszego rozwijania i pogłębiania partnerstwa i współpracy z UE, w tym poprzez stosunki dwustronne i w ramach polityki regionalnej Partnerstwa Wschodniego; mając na uwadze, że w armeńskim projekcie „Crossroads of Peace” podkreślono znaczenie współpracy regionalnej i konektywności; mając na uwadze, że 17 października 2023 r. w Parlamencie Europejskim premier Armenii Nikol Paszynian zasygnalizował, że kraj ten jest gotowy zacieśnić stosunki z Unią Europejską;
- G. mając na uwadze, że UE i Armenia omówiły opcje rozpoczęcia dialogu w sprawie liberalizacji reżimu wizowego;
- H. mając na uwadze, że UE pozostaje największym darczyńcą dla Armenii – znacząco wspiera wymiar sprawiedliwości, praworządność, walkę z korupcją, edukację i transformację ekologiczną;
- I. mając na uwadze, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie miała destrukcyjny wpływ na Kaukaz Południowy i dodatkowo skomplikowała sytuację bezpieczeństwa w regionie; mając na uwadze, że rzekoma gotowość Rosji do zagwarantowania bezpieczeństwa Armenii okazała się obietnicą bez pokrycia; mając na uwadze, że Armenii udało się już osłabić więzi z Rosją w dziedzinie bezpieczeństwa, ponieważ jej udział w kierowanej przez Rosję Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym został zamrożony, chociaż kraj ten nadal jest członkiem Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej;
- J. mając na uwadze, że 19 września 2023 r. Azerbejdżan rozpoczął niesprowokowaną ofensywę wojskową w celu odzyskania siłą kontroli nad jego uznanym przez społeczność międzynarodową terytorium Górskiego Karabachu oraz że ofensywa ta zakończyła się exodusem ludności armeńskiej z tego terytorium; mając na uwadze, że wszystkie instytucje państwowe tzw. Republiki Górskiego Karabachu zostały rozwiązane 1 stycznia 2024 r.; mając na uwadze, że wznowienie działań wojennych na Kaukazie Południowym budzi poważne obawy i wymaga bardziej aktywnego zaangażowania UE w regionie; mając na uwadze, że perspektywy normalizacji stosunków między Armenią a Azerbejdżanem pozostają niepewne, w związku z czym UE powinna wspierać obie strony na drodze do osiągnięcia porozumienia pokojowego i zachęcać je do niego, w tym przez oferowanie perspektyw ściślejszej integracji z UE,

jeżeli zdecydują się podążyć tą drogą;

- K. mając na uwadze, że konflikty zbrojne między Armenią a Azerbejdżanem miały katastrofalny wpływ na dziedzictwo kulturowe, religijne i historyczne całego regionu i doprowadziły do przymusowych przesiedleń jego mieszkańców i zniszczenia ich dziedzictwa kulturowego;
- L. mając na uwadze, że 13 lutego 2024 r. Komisja ogłosiła przeznaczenie – oprócz kwoty 12,2 mln zapowiadanej we wrześniu 2023 r. – dodatkowych 5,5 mln EUR z funduszu pomocy humanitarnej na wsparcie Ormian wysiedlonych z Górskiego Karabachu;
- M. mając na uwadze, że według doniesień ponad 20 tys. Ormian jest przetrzymywanych w Baku w oczekiwaniu na proces, przy czym większość z nich to cywile i/lub pracownicy organizacji humanitarnych;
- N. mając na uwadze, że warunkiem trwałej normalizacji stosunków między Armenią a Azerbejdżanem jest położenie kresu wszelkiej przemocy; mając na uwadze, że komisje państwowe Azerbejdżanu i Armenii ds. wytyczenia granicy między tymi dwoma państwami spotkały się po raz siódmy; mając na uwadze, że obie strony postanowiły jak najszybciej zakończyć prace nad porozumieniem, co powinno być ważnym krokiem w kierunku podpisania traktatu pokojowego; mając na uwadze, że porozumienie powinno również przyczynić się do długoterminowej stabilności stosunków dwustronnych i stosunków w całym regionie; mając na uwadze, że cel ten można osiągnąć tylko jeżeli władze Armenii i Azerbejdżanu będą w stanie zagwarantować pokojowe współistnienie i poszanowanie praw mniejszości;
- O. mając na uwadze, że 7 grudnia 2023 r. Armenia i Azerbejdżan wydały wspólne oświadczenie, w którym zapowiedziały konkretne środki budowy zaufania, w tym uwolnienie 32 zatrzymanych ormiańskich żołnierzy i 2 azerbejdżańskich żołnierzy; mając na uwadze, że Azerbejdżan nadal przetrzymuje w charakterze zakładników 23 Ormian, w tym byłych przywódców Górskiego Karabachu;
- P. mając na uwadze, że 13 lutego 2024 r. w ataku Azerbejdżanu na miejscowość Nerkin Hand w prowincji Sjunik zginęło czterech ormiańskich żołnierzy, co stanowi największą od miesięcy eskalację konfliktu wzdłuż granicy;
- Q. mając na uwadze, że od grudnia 2023 r. odbył się szereg spotkań dwustronnych między Armenią a Azerbejdżanem, w tym na wysokim szczeblu między premierem Armenii Nikolem Paszynianem a prezydentem Azerbejdżanu Ilhamem Alijewem w ramach Monachijskiej Konferencji Bezpieczeństwa, która odbyła się 17 lutego 2024 r.; mając na uwadze, że o ile obaj przywódcy utrzymują, że uzgodnili główne zasady traktatu pokojowego, strony nie zgadzają się co do wielu szczegółów, w tym otwarcia połączeń transportowych, delimitacji i demarkacji granic, a także tego, kto powinien prowadzić mediacje; mając na uwadze, że UE zaoferowała pomoc w negocjacjach między stronami;
- R. mając na uwadze, że wcześniejsze ostrzeżenia Parlamentu dotyczące tej sytuacji nie doprowadziły do żadnych istotnych zmian w polityce UE wobec Azerbejdżanu; mając na uwadze, że trzydzieści lat starań dyplomatycznych i działań na rzecz budowania pokoju prowadzonych przez Organizację Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, UE

i inne podmioty międzynarodowe nie zdołały powstrzymać Azerbejdżanu od prowadzenia działań wojskowych ani wypracować pokojowego rozwiązania konfliktu;

1. z zadowoleniem przyjmuje postępy osiągnięte przez Armenię w realizacji planu działania związanego z kompleksową i wzmocnioną umową o partnerstwie; apeluje do członków Rady Partnerstwa UE–Armenia o ścisłą współpracę przy wdrażaniu obecnych i przyszłych reform;
2. przypomina o zobowiązaniu UE do wspierania suwerenności, demokracji i integralności terytorialnej Armenii; uważa, że UE musi zaproponować Armenii ambitny plan współpracy poprzez ulepszenie obecnej kompleksowej i wzmocnionej umowy o partnerstwie, silniejsze zakotwiczenie Armenii we wspólnocie zachodnich demokracji oraz pomoc w odblokowaniu stosunków z sąsiadami;
3. ponownie wyraża poparcie dla demokratycznie wybranego rządu Armenii; z zadowoleniem przyjmuje oświadczenie premiera Nikoła Paszyniana, że Armenia nie zostanie wciągnięta w nową wojnę z Azerbejdżanem, i jego niedawne apele o wznowienie rozmów pokojowych na najwyższym szczeblu z Azerbejdżanem;
4. z zadowoleniem odnotowuje ratyfikowanie przez Armenię Rzymskiego Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego;
5. zachęca Unię Europejską do rozpoczęcia dialogu między UE a Armenią na temat liberalizacji reżimu wizowego, co będzie sprzyjać kontaktom międzyludzkim i przyczyni się do dalszego wdrażania reform;
6. pochwała rolę społeczeństwa obywatelskiego w przejściu Armenii z modelu postsowieckiego do modelu demokracji zachodniej i zachęca UE do dalszego wspierania wysiłków Ormian na rzecz osiągnięcia trwałych reform w ich kraju, w oparciu o praworządność i wspólne wartości;
7. wzywa Komisję i Radę, aby biorąc pod uwagę europejskie aspiracje Armenii, rozważyły możliwość przyznania jej statusu kraju kandydującego; następnie Armenia powinna wystąpić z kierowanej przez Rosję Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym i Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej; wzywa UE do zaproponowania środków mających na celu złagodzenie skutków takiej decyzji;
8. potępia ingerencje Rosji w Armenii w celu szerzenia niepokojów, a także ogólne zachowanie Rosji, która od dziesięcioleci podsycia konflikt, wykorzystując go do własnych celów politycznych;
9. zachęca społeczność międzynarodową do udzielenia Azerbejdżanowi pomocy w rozminowaniu Górskiego Karabachu, gdzie pozostawiono 1,5 mln min lądowych, w tym min wyprodukowanych niedawno, bo w 2021 r.; podkreśla, że z powodu tych min codziennie giną ludzie, co stanowi poważny problem dla rozwoju gospodarczego, powrotu osób wewnątrznie przesiedlonych, rolnictwa oraz projektów budowlanych i transportowych;
10. ponownie potępia mające w ostatnich latach miejsce najazdy zbrojne Azerbejdżanu na uznane przez społeczność międzynarodową terytorium Armenii; ponownie apeluje o

wycofanie wojsk Azerbejdżanu z całego suwerennego terytorium Armenii oraz o uwolnienie wszystkich nielegalnie przetrzymywanych Ormian; potępia niedawny atak na ormiańskich żołnierzy w Nerkin Hand; podkreśla, że kwestie połączenia Azerbejdżanu z jego eksklawą Nachiczewanem należy rozwiązać z pełnym poszanowaniem suwerenności i integralności terytorialnej Armenii; przypomina, że potencjalnie problem ten można rozwiązać na wzór Królewca;

11. po raz kolejny potępia wcześniej zaplanowany i nieuzasadniony atak Azerbejdżanu na Ormian w Górskim Karabachu i na ludność, która pozostała w tym regionie; wzywa władze Azerbejdżanu do umożliwienia bezpiecznego powrotu ludności Armenii do Górskiego Karabachu oraz do zaoferowania solidnych gwarancji dotyczących ochrony ich praw; domaga się ochrony ormiańskiego dziedzictwa kulturowego, historycznego i religijnego w Górskim Karabachu zgodnie ze standardami UNESCO i międzynarodowymi zobowiązaniami Azerbejdżanu;
12. podkreśla prawo ormiańskich uchodźców do powrotu do Górskiego Karabachu; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że ich domy są chronione przez policję azerbejdżańską od września 2023 r., kiedy to zostały opuszczone, oraz że Baku opóźniło powrót wewnętrznie przesiedlonych obywateli Azerbejdżanu do Chankendi i innych miejsc opuszczonych przez Ormian we wrześniu 2023 r.; wzywa Baku do wzmocnienia tej ochrony, aby zapobiec grabieży; zwraca uwagę, że jeżeli niektórzy Ormianie nie zdecydują się na powrót, prawa własności muszą zostać sprawiedliwie rozwiązywane przez obie strony;
13. podkreśla, że Armenia i Azerbejdżan są obecnie bliżej niż kiedykolwiek podpisania porozumienia pokojowego, które może utorować drogę integracji gospodarczej i transportowej Kaukazu, sięgającej Europy na zachodzie i Azji Środkowej na wschodzie;
14. wyraża nadzieję, że jeżeli wkrótce zostanie osiągnięte trwałe porozumienie pokojowe, Armenia zyska wreszcie szansę wyjścia z izolacji regionalnej i nawiązania otwartych stosunków dyplomatycznych z Turcją i Azerbejdżanem, co następnie przyniesie jej korzyści gospodarcze i handlowe wynikające z integracji z tym regionem; zachęca UE i jej partnerów do wspierania tego procesu;
15. podkreśla potrzebę kompleksowego porozumienia pokojowego między Armenią a Azerbejdżanem; uważa, że prawdziwy dialog między Azerbejdżanem a Armenią jest jedyną drogą do trwałych postępów i wzywa UE i jej państwa członkowskie do wspierania wysiłków, które muszą obejmować wzajemne uznawanie integralności terytorialnej, gwarancje praw i bezpieczeństwa ludności ormiańskiej w Górskim Karabachu oraz uwolnienie pozostałych więźniów, w tym byłych przywódców Górskiego Karabachu, oraz zakończenie fikcyjnych procesów przeciwko nim; podkreśla, że godny i trwały pokój regionalny, który gwarantuje dalszą suwerenność, niezależność i integralność terytorialną obu krajów, jest warunkiem wstępnym stabilności w regionie; wyraża zaniepokojenie, że niektórzy przywódcy w regionie i potęgi regionalne próbują wykorzystać obecną sytuację w sposób, który mógłby zagrozić kruchym perspektywom pokoju;
16. wzywa misję cywilną UE w Armenii (EUMA), aby ściśle monitorowała zmieniającą się sytuację w zakresie bezpieczeństwa na miejscu, przedstawiała przejrzyste sprawozdania

Parlamentowi i wносиła aktywny wkład w rozwiązanie konfliktu; wzywa UE i jej państwa członkowskie, by wzmacniały mandat EUMA, zwiększały jej wielkość i przedłużały jej czas trwania;

17. wzywa Wiceprzewodniczącego Komisji / Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa oraz Europejską Służbę Działań Zewnętrznych do dalszego wspierania Armenii za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju, w szczególności w celu wzmocnienia jej zdolności obronnych przed zagrożeniami hybrydowymi, aby rozszerzyć jej przestrzeń bezpieczeństwa poza Organizację Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym; z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie dialogu na temat polityki i bezpieczeństwa UE–Armenia oraz jego drugie posiedzenie 15 listopada 2023 r.; wzywa do regularnych konsultacji dotyczących bezpieczeństwa i obrony między Armenią a Unią Europejską, stanowiących platformę dla rozwiązywania wszystkich kwestii związanych z bezpieczeństwem;
18. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącemu Komisji Europejskiej / wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Radzie, Komisji, rządowi i prezydentowi Armenii, rządowi i prezydentowi Azerbejdżanu, sekretarz generalnej Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, sekretarz generalnej Rady Europy, dyrektor generalnej UNESCO oraz sekretarzowi generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych.